

ÚVOD

Rozumová výchova představuje významnou složku v harmonické, všestranné výchově člověka. Teorie rozumové výchovy se uplatňuje ve všech vědních disciplínách, při získávání nových poznatků, při prohlubování, klasifikaci a systematizaci vědomostí již dříve osvojených. Současně se formuje vědecký světový názor a rozvíjejí se poznávací schopnosti. V období vědecko-technické revoluce zaujímá tato výchovná složka přední postavení. Neustále je však potřebné propracovávat hlouběji její úkoly a chápat je v náležitě širí i hloubce, aby poskytovaly bohaté možnosti pro rozvoj jedince i celé společnosti.

Studie je členěna do čtyř částí rozdělených dále na kapitoly. V první kapitole první části se pojednává o pojetí rozumové výchovy v klasických pedagogických systémech. Jsou v ní sledovány hlavní vývojové linie rozumové výchovy u nejvýznamnějších představitelů světové pedagogiky počínající starověkými mysliteli. Na tuto problematiku navazuje ústrojně druhá kapitola, která je věnována novodobému vývoji pojetí rozumové výchovy. Je zaměřena na analýzu vývojových změn v nových přístupech od dob Marxe a Engelse až po dnešek. V současných systémech vystupuje jednoznačně do popředí řešení této otázky zvláště tam, kde se badatelé zabývají teoretickými problémy pedagogické vědy. Specifický přínos českých a slovenských autorů záleží ve snaze dospět k precizaci úkolů rozumové výchovy.

Výzkumu v intelektuální výchově je věnována druhá část. V její první kapitole je tematika zaměřena na přínos výzkumů poznávacích schopností a vědomostí dětí pro výchovně vzdělávací proces. Výsledky konkrétního sledování žáků jsou důležitým podkladem pro vytváření koncepce rozumové výchovy. Jiný přístup k jejímu řešení lze sledovat v kapitole druhé, v níž se řeší vliv organizace vyučovacích předmětů na intelektuální rozvoj. Vyústuje v požadavek znalosti výkonu a úrovně žáka ve vyučování, poněvadž je základním předpokladem pro jeho zkvalitnění a zvědčtění a dosažení větší efektivity. Výsledky bádání se mohou stát cenným přínosem pro uplatnění moderních vyučovacích metod.

V třetí části se soustřeďujeme podrobněji na přírodovědnou oblast. Je dělena na tři samostatné kapitoly, z nichž jsme v první kapitole analyzovali učební osnovy a materiály. Ve druhé jsou hodnoceny výsledky práce učitelek mateřských škol a ve třetí jsou uvedeny výsledky zkoumání rozumové vyspělosti dětí. Cílem bylo

určit, nakolik odpovídají požadavky úrovni dětí a nakolik se dařilo učitelkám splnit stanovené úkoly.

Obecnou koncepcí rozumové výchovy se zabývá čtvrtá část, v níž je poukázáno na cíle, obsah a jednotlivé úkoly této výchovné složky. Na podrobný rozbor jazykové výchovy a výchovy poznávacích schopností je zaměřena první kapitola. Ve druhé jsou řešeny otázky předvědecké, vědecké a světonázorové výchovy. Organicky se k nim pojí kapitola třetí, v níž jsou zpracovány otázky sepětí rozumové výchovy s výchovou kladných citových a volních procesů.

Studie má analyticko-srovnávací charakter, pokouší se o řešení hlavních problémů a tendencí poměrně složité oblasti, v níž přes veškerou pozornost, která jí byla věnována, není bádání ještě zdaleka ukončeno. Jejím úkolem je poskytnout vzhled do problematiky rozumové výchovy a nastínit směr jejího dalšího vývoje.

Dodáno do tisku v červenci 1975.